

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 н. месечно. — Претплата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

СТАРИ ГЛУМАЦ.

(Наставак.)

„О, није то тако лака задаћа, као што то многи, а и ви, господине, мислите. Треба ту много, па и више него много, а што ја кажем то је као свето. Диста, тако је! Имате ли ви толико родољубља у себи, да се јуначки, презирући смрт, борите на том бескрајном попришту отачаствене просвете? Па ако имате толико родољубља, осећате ли за то у себи и толико дара, ђенија, позива? А и знате ли ви, шта је то дар, ђеније, позив? Јесте ли икад што чули о психологији, ја понављам: о психологији? — Видите, ја сам целог свог века изучавао психологију. Свет, цука светина, vulgus, зове ме бекријом, скитницом. Ха, ти јадници немају ни појма о томе, да сам ја само „уметник“! — Ја одлазим у крчме, картам се, нијем, тучем се, јер ми ваља проучавати свет. Тако је радио и Кин, онај чувени британски глумац, па тако ради и Павла Бодакија пл. вамошпирчки, јер знајте, господине, да сам и ја племић, а то Кин — мимогред буди речено — није био. Та сетите се само, господине, првог тренутка, како смо се састали! Нисам ли вам казао одмах, да је то ванредан, чудноват удес? Ви сте се усудили, господине, да то поричете, а ето сад — имам ли право? — Ви хоћете да будете глумац, а ја сам управитељ. Па још какав управитељ! Баш сам довршио своје ноћне студије, а спопаде ме жалосна мисао: ко ли ће ме замени-ти, кад једном изнемогнем и клонем од старости? Хоћете ли сад да вам изведем закључак? Разумете ли ме, господине, јесте ли ме диста схватили, можете ли ме појмити?“

„Могу, многоштовани господине управитељу!“

„То је веома лесно. Из вас може још што бити, разуме се, под ваљаним руководством. Видићемо већ, како ће испасти. А сад изволите са мном.“

Путем је ћутао као да се задубио у мисли, а ја нисам смео да прекидам то ћутање.

Брзо смо стигли до варошке дворане, те уђемо у талијин и терисихорин заједнички храм, као што се обично изражавао г. Бодакија.

„Већ је прошло осам сахата, време је проби, а ти проклети лунежи још нису ту. Али нека, добро је; а кад ја кажем добро је, онда то значи да је зло, то јест за њих: — то ћу им одузети од гаже, од плате!“

Докле је то говорио, посадио се на столицу, што је била облепљена позлаћеном хартијом, а употребљивала се иначе за престо. Понудио је и мене да седнем. Тако сам седио пред њим као какав изасланик црквене општине пред владиком, па сам бленуо у декорације и друге позоришне справе, и одговарао на његова питања, у којима је био неискрив.

По што ме је испитао о мојим одношајима, продужи он опет:

„Дакле, господине, ви сте од овога часа члан мога друштва. Месец дана бићете на проби, па онда ћу вас ангажовати и склопићу с вама уговор. За тај месец дана не ћете добијати никакве плате, него само поклона, то јест шунака и печења, што и ми будемо добили од наших добротвора. Ако узиграте добро, не ћу ни ја жалити да вам по каткад дарујем по који цванцик, и онда ћете добити све оне најновије из касе. Али своје дужности морате вршити тачно. Знате ли шта то значи, млади човече? Играћете сваку улогу, која вам се додели, писаћете позоришне објаве, спремаћете улазнице и стараћете се за реквизите. У мом је друштву то увек дужност најмлађег глумца. Данас ће се представљати „Разбојници“. Ти ћеш играти Карла Мора — јест, ти, јер ја увек кажем „ти“ свима мојим

глумцима. Мога првог љубавника затворили су јуче због дугова — а ја играм радије „озбиљније“ улоге, а данас у опште немам ни воље да што приказујем. Дакле ти ћеш играти Карла. Јеси ли проучавао ту улогу?“

„Јесам“.

„Но, то ми се допада. Ђенијалан човек мора све знати.“

Тек што је изговорио те речи, ал' уђоше три

човека, који су били веома лепо очешљани, али су имали хаљине већ јако изношене. Један између њих имао је мало лепши капут, али подеране цинеле, а код другог било је то опет обратно.

Господин Бодакија поздравио их је псовком, и то у декламаторском тону.

Сва тројица стајаше хладнокрвно пред њим, па онда га гледане подругљиво, исмеваше га и кривине се на њега. (Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

За време од 28. марта до свршетка јуна 1877. давало је наше позориште 51 представу, а од 1. јула 1877. до 1. јула 1878. 189 представа. Заслуга позоришне дружине за ово последње време износила је 19.919 фор. 5 н., лане од 1. јула 1876. до 1. јула 1877. 19.322 фор. 70 н., дакле 596 ф. 35 н. више, преклане 18.889 фор. 47 н., дакле у 1031 ф. 58 н. више, пре три године 17.548 ф. 94 н., дакле сада у 2.370 ф. 11 н. више, а пре 4 године 17.188 ф. 33 н., дакле у 2.730 фор. 72 новч. више.

Из тог упоређења види се, да приход од позоришних представа из године у годину расте и да ће се моћи још и увећати ако настану иоле мало боље године.

У прошлој години чиниле су и власти велике препреке нашем позоришту, које што су јако оштетавале, или никако нису ни давале дозволе за представе, које што су забрањивале представе народних комада. Све представке у том погледу или нису имале никаквог или врло слабог успеха.

Наше позориште изгубило је од прошле године до данас Јованку Сајевићку, Шандора Сајевића, Николу Рашића и Сретена Бошковића. Јованка Сајевићка, која је пре тога на загребачкој позорници приказивала наивне улоге, показала је ванредна дара и вештине у приказу трагичких љубавница. Од многих њених

дивно изведених улога остаће у живој успомени свију пријатеља позоришне уметности нарочито њена „Софија“ у „Сну и на јави“, од дра М. Јовановића, па Јулија у „Ромеу и Јулији.“ Шандор Сајевић играо је разноврсне улоге с лепим успехом, али најбоље су му испадале за руком комичне карактерне улоге. У тима је развио особиту вештину. Никола Рашић имао је особита дара за драстичну комику, а Сретен Бошковић лепо је напредовао у приказу млађахних љубавника. Штета, што су прилике собом донеле, те су морали отићи од нашег позоришта, коме су, нарочито она два на првом месту споменута члана, на дику служила позоришном вештином својом.

У место Ј. Сајевићке добили смо лепу замену за трагичку струку у старој нашој знаници са позорнице, у Софији Максимовићки, даровитој глумици, која ће моћи далеко дотерати, ако се одлучи од неких не урођених, већ присвојених мана.

Наша шаљива игра добила је новог обрађивача. Коста Ристић са својим „Социјалним демократима“, који су на нашој позорници с врло сјајним успехом приказани, доказао је, да има дара за писање шаљивих игара и да се тако можемо надати, да ће наше позориште добити још по који комад из његовог вештог пера.

(Свршиће се.)

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Еј, људи, што се не жените!“ Шаљива игра у 4 чина од Јулија Розена, за српску позорницу прерадио А. Јовановић Муша). — У недељу 31. децембра п. н. 1878. прешла је даске код нас по други пут Розенова шаљива игра „Oh, diese Männer!“ у преради А. Јовановића Муше, по што се њоме као новитетом прешла позоришна сезона

овде завршила била. Нада нам дакле није остала јалова. Уверење, које смо тада, оцењујући исти комад изразили, на име, да идућа позоришна сезона не ће проћи без репризе те шаљиве игре, није нас омануло; на нама је сад, да испунимо своје обећање, које смо тада дали, наиме, да ћемо о садржини тог комада, о особама, што су скоро све прототипи неке те неке багре у нас, коју проговорити.

Садржина би била у кратко ово. Богаташ Јагодић (г. Рајковић), — само у мислима газда и прави *pater familias*, а у ствари пагода, којом милостивјејша и о својој неограниченој игемонији у кући уверена супруга Мара (гђа Ружићка) тако тирански дрма, да ју је кадра и не дотицајући је се, само погледом уздрмати — има два дивна чеда, старију разбориту Савку (гђца Л. Хаџићева) и млађу, несташног „стоврага“ Јованку (гђа М. Рајковићка). Несташни стовраг уједно је и ужасан „жутокљункулус“, јер тек се на млађаним крилима из гњезда — института — виноу, у мислима у слободу, но у ствари опет у ново гњездо, у коме строжајша мамица на силу бога хоће да скине своје тичегу жуто с кључа. Како легитимни *pater familias* „не сме а у след тога, богме, и не зна, да сноси бригу о благостању породице“, то је иста брига спала на „слабија“ леђа другог, овде претежнијег и у свему меродавног члана кућевне дирекције; а у чему би тај члан иначе највише назрео „благостање породице“, на што би према томе најпре пажњу и бригу обратити морао, на што друго, до ли на то, да разборито, промишлено и сходно положи темељ срећи и благостању своје узданице, своја два мила чеда. Но ту баш и лежи зец у грму. Девојане су још, до душе, као роса младе, али да баш још нико и не шумиња, а камо ли закупа, то већ поле брижна мамица не може тако олако узети. Шта, не шумиња? Е, да! Господин Максић (г. Ружић), чиновник, до душе, још међу доста субалтернима, али са лепим изгледима, са сигурном каријером, долази у кућу, радо се забавља са Савком, и колико је аргусово око мамичино могло приметити, не баш најравнодушније, па ипак, с бојом никако да извиња од минуенда — примања, на тако диференција — којекаква. Те тако је Савка велика „брига материна“. „Жутокљунки стовраг“ пак баш је својим жутокљунством мамицу претекао и лишно је нехотице друге бригае. У месту, наиме, у коме Јагодићеве летују, живи и млади, честити, а уз то још — госпођа Јагодићка не би баш рекла да је то најважније (!) — имућни економ Славнић (г. Лукић), који је у своје закорелом отуђивању од нежнијег спола — то би бар рекла госпођа Јагодићка — на кривом путу и претеран. Тога ће на своју душу узети „стовраг“, да га капацитује, и то без икакве мамичине инструкције; па је, богме, и сјајно успео, јер је знао уверити „неверног Тому“, да има и девојана, које не носе под лепом љуском змијинско срце и мегерску нарав, него да их има и таких, које краси чиста душа, непокварена наклоност спрам оног, што је лепо, племенито и узвишено, да их има једном речи таких, које би усрећиле и најпретензивнијег мужа. И разборита Савка није се мамичином помоћу служила; и она је, без ичије конструкције, доказала Максићу, да је заслужио другу класу из математике, јер се при рачунању није знао служити за доста редукијом, где је иста пужна била, — минуенд — примању заборавио је био додати камате савчиног мвараза, које би учиниле, да тај минуенд

дабогме кад се у суптрахенду редукија предузме — у далеко надмашило, те би онда и изишла диференција, која би Максића потпуно задовољила. Тако су оба чеда Јагодићева, на велику радост своје брижне мамице, за се сама најбоље се побринула.

Главна би акција од прилике то била, но као штафаже истој, које не само да би је заустављале и сметале јој, него је, шта више, битно потпомажу и разјашњују, додане су и уплетене врло zgodно неке епизоде. Уз особе, које су у главној акцији заинтересоване, функционирају још особе, којих радња било да је битно везана уз главну, било да са истом паралелно, било пак истој ускос иде, никако пак по исту ирелевантна није. Међу тим особама прва је: оснивачица и ватрена поборница „пилавске теорије“ и „кратковрата“ госпођа Мутибарићка (гђца Ј. Поповићева) са својом премудром политичарком Даринком (гђца Љ. Зорићева); за тим милокрвна женица савесног и вредног трговца, а немарног и не њежног мужа Косте Звеквића (г. Марковић), Милева (гђа С. Максимовићка), која донхуанску љубав неког фиџирића Луткића (г. Добриновић) врло оштроумно на то употребљује, да у свога мужа најпре љубомору, а у след све и већу пажњу на неке формалне дужности спрам жене изазове, но уједно и да фиџирића до воље исмеје и обрुка; не сме се најпосле заборавити ни Др. Петковић, (г. Зорић) присни пријатељ Јагодићев, који својом интервенцијом читав преврат у Јагодићевој кући учини, — дабогме, тај преврат није за дуго трајао, јер је Јагодић време своје неналане слободице од женине владе на то употребио, да ужасне лудорије почини, у след којих долази до уверења, да је за пагоду створен, те тако се опет својој жени предаје на милост и немилост.

Радња се у комаду развија без бог зна каквих заплета, па ипак је занимљива, а што је главно, и разумљива нам је. За што? За то, што особе у њој нису као магнетом привучене из далека света, но из најближе близине, што, са малим изузетцима, замењују људе, с којима сваки дан оћимо.

Још да речемо коју о игри. Улоге су све — осим Славнића, који је новим репрезентантом само добио — остале у оним рукама, у којима су и прошле сезоне биле. Опет на чело морамо ставити гђцу Ј. Поповићеву, која ће за Мутибарићку скоро искључива постати, па одмах за њом гђу Рајковићку, којој је улога Јованке, што но Немач вели, *auf den Leib geschrieben*. Не мање важи то и за улогу Јагодићке и гђу Ружићку, за улогу Јагодића и г. Рајковића. А за остале ћемо рећи то, да су потпуно оправдали оно, што је о њима речено приликом оцене првог приказа те шаљиве игре.

Г.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Ернесто Роси.) Славно познати талијански глумац Ернесто Роси долази у другој пловини месеца јануара о. г. у Будим-Пешту да тамо даје две представе у немачком позоришту. Ми ћемо о тим представама донети у своје време извештаје, као што смо чинили, кад је оно онај други славни глумац талијански Салвини пре неколико година задивно и очарао своје гледаоце.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 6. ЈАНУАРА 1879.

СТАРИ БАКА И ЊЕГОВ СИН ХУСАР.

Позоришна игра у 3 чина, од Ј. Сигетије, за народно позориште прерадили Ј. Ђорђевић и Ј. Илић.

О С О Б Е:

Црвенко, крчмар	Зорић.
Милка } његова деца	Ј. Хаџићева.
Никица }	Добриновић.
Чича Мија, ислужени бака	Ружић.
Лацко, његов син	Марковић.
Букало, певац	Јовановић.
Ленка његова кћи	Љ. Зорићева.
Хусарски каплар	Лукић.
Хусарски стражмештар	Ћирић.
Стевица, чобанско дете	Рајчевић.

Више сељака и сељакиња. Збива се на селу: прва радња у црвенковој бапти и соби, друга радња у крчми црвенковој, четири године после прве радње, трећа радња у шуми до села и у крчми црвенковој.

У недељу 7. јануара већином с новом поделом улога први пут: „Низ бисера.“ Позоришна игра у 2 чина, с певањем од К. С. Холтаја, превео С. Д. К.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11. сахата пре подне.

Умољавају се поштовани претплатници, да би први део своје претплате изволили исплатити у трговини браће М. Поповића.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.